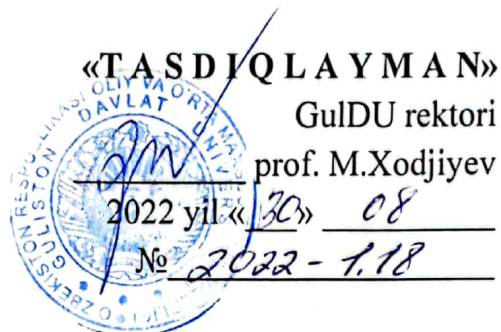

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
GULISTON DAVLAT UNIVERSITETI**

XALQARO MUNOSABATLAR VA DIPLOMATIYA TARIXI

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	200 000 - San`at va gumanitar fanlar
Ta`lim sohasi:	220 000 - Gumanitar fanlar
Ta`lim yo`nalishi:	60220300-Tarix(mamlakatlar va yo`nalishlar bo`yicha)

Guliston – 2022

Fan/modul kodi XMTB405	O'quv yili 2024-2025	Semestr 7	ECTS - Kreditlar 5	
Fan modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixi	60	90	150

1.1. Fanni o'qitishning maqsadi - qadimgi davrdan to hozirgi kungacha xorijiy mamlakatlar o'rtasida asrlar davomida mavjud bo'lgan serqirrali xalqaro munosabatlar va diplomatiya evolyutsiyasining asosiy bosqichlari, hamda yo'nalishlari haqida talabalarga har tomonlama bilimlar berish. Turli davrlarning tarixiy sharoitlarida sodir bo'lgan xalqaro voqea va hodisalarning davlatlar haetiga ta'siri, dunè xalqlarining davlatchiligida xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixi, shuningdek, tashqi sièsat bilan bog'liq jaraènlarga oid masalalarni tahlil qilishdan iborat

1.2. Fanning vazifasi – talabalarga –Xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixil fani nazariyasini chuqur o'rgatish, jahon maydonida faoliyat olib boruvchi chet el davlatlarining sièsati va uni amalga oshirishda diplomatiyaning ahamiyatini èritish, hamda jahon taraqqiètida xalqaro munosabatlar va diplomatiyaning o'rni va mavqei mustaxkamlanib borishini asoslab berishdan iborat

1.3. Fandan o'tiladigan mavzular va ular bo'yicha mashg'ulot turlariga ajratilgan soatlarning taqsimoti

№	Fanning bo'limi va mavzusi, mazmuni	soatlar			
		jami	Ma'ruza	seminar mashg' ulot	Mustaqil ta'lim
1.	Qadimgi Sharqda xalqaro munosabatlar va diplomatiya	10	2	2	6
2.	Qadimgi Yunonistonda xalqaro munosabatlar va diplomatiya	10	2	2	6
3.	Qadimgi Rimda xalqaro munosabatlar va diplomatiya	10	2	2	6
4.	O'rta asrlar Yevropasida xalqaro munosabatlar va diplomatiya	10	2	2	6
5.	Sharq mamlakatlarining O'rta asrlarda xalqaro munosabatlari va diplomatiyasi	10	2	2	6
6.	XVII asrda xalqaro munosabatlar va diplomatiya	10	2	2	6
7.	XVIII asrda xalqaro munosabatlar va diplomatiya	10	2	2	6
8.	XIX-XX asr boshida xalqaro munosabatlar va diplomatiya	10	2	2	6
9.	Birinchi jahon urushi yillarida xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Urush yakunlari.	10	2	2	6
10.	XX asrning 20-30 yillarda xalqaro munosabatlar	10	2	2	6
11.	Ikkinchi jahon urushi yillarida xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Urush yakunlari.	10	2	2	6
12.	Yevropa va Amerika mamlakatlari xalqaro va diplomatik munosabatlar tizimida (1945-1991 yy.)	10	2	2	6
13.	Yaqin va O'rta Sharq mamlakatlari xalqaro va diplomatik munosabatlar tizimida (1945-1991 yy.).	10	2	2	6

14.	Sharqiy Osiyo mintaqasi xalqaro va diplomatik munosabatlar tizimida (1945-1991 yy.)	10	2	2	6
15.	XX asr oxiri- XXI asr boshida xalqaro munosabatlar va diplomatiya	10	2	2	6
	Jami:	150	30	30	90

2. Asosiy qism:

2.1. Ma'ruza mavzulari va ko'riladigan masalalar

1-modul

1.1. Qadimgi Sharqda xalqaro munosabatlar va diplomatiya

Qadimgi Mesopotamiyada xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Shahar davlatlar (-nomllar) o'rtasidagi munosabatlar. -Kish podshosil. Lagesh va Umma o'rtasidagi raqobat. Elamning tashqi siyosati. Sargon va uning tashqi siyosati. Diplomatik aloqalarning shakllari. Qadimgi Misrda xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Giksoslarning hukmronligi. XVII sulola fir'avinlarning tashqi siyosati. Al-Amarna arxivi. Qadimgi Misrda diplomatik aloqalarning shakllari. Ramzes II va Xattusili III o'rtasida tuzilgan shartnoma. Qadimgi Xett podshohligining tashqi siyosati. Xett podshohligida diplomatik aloqalarning shakllari. Miloddan avvalgi I ming yillikda Yaqin Sharqda xalqaro kurash. Ossuriyaning yuksalishi. Ossuriyada diplomatik aloqalarning shakllari. Ossuriya diplomatiyasining asosiy yo'nalishlari. Qadimgi Hindistonda xalqaro munosabatlar va diplomatiya. -Artxashastrall. Mauryalar sulolasi davrida Hindistonda xalqaro munosabatlar. Qadimgi Xitoyda xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Chjou davlatining tashqi siyosati. Diplomatik aloqalar nazariyasi va shakllari. Xan davlatining tashqi siyosati. U-di, Chjan Tsan elchiligi. Ban Chao faoliyati. [A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12; Q6; Q9; Q11 Q12;]

1.2. Qadimgi Yunonistonda xalqaro munosabatlar va diplomatiya

Qadimgi Yunonistonda xalqaro aloqalar shakllari va xalqaro huquq ko'rinishlari. Prokseniya, simmaxiya, amfiktioniya. Jamoalar va polislar o'rtasidagi munosabatlar. Krit davlati va Akeyya podshohligi davridagi xalqaro munosabatlar. Yunoniston-Eron urushlari. Delos simmaxiyasining tashkil topishi. Birinchi Afina dengiz ittifoqi. Sparta va Afina o'rtasidagi raqobat. Peloponnes urushi va uning asosiy bosqichlari. Yunonistonda Sparta gegemoniyasining o'rnatilishi. Eron va Sparta o'rtasidagi to'qnashuv. —Antalkidl sulhi. Ikkinchi Afina dengiz ittifoqi. Fivaning yuksalishi. Filipp II davrida Makedoniyaning kuchayishi. Korinf kongressi. Aleksandr Makedonskiyning (Iskandar) yurishlari. Ellinizm davrida xalqaro munosabatlar va diplomatiya [A 12, 92-122 b., 256-260 b.; A13, 37-64 b.; A14, 24-29 b., 52-56 b.; A17, 84-85 b., 89 b.; Q35, 40-80 b., 97-117 b.]

1.2. Qadimgi Rimda xalqaro munosabatlar va diplomatiya

Qadimgi Rimda xalqaro aloqalarning shakllari va diplomatiya idoralari. Fetsiallar kollegiyasi. Rekuperatorlar. Rim huquqida xalqaro masalalar. -Xalqlar huquqil. Qadimgi Rimda elchilik masalalari. Respublika davrida Rimning tashqi siyosati. Rim-Italiya konfederatsiyasining barpo etilishi. Rim-Karfagen munosabatlari. Puni urushlari. Makedoniya urushlari. Sharqiy O'rta er dengizida yangi xalqaro vaziyatning yuzaga kelishi va Rimning Sharqdagi tashqi siyosati. Rimning Shimoliy Afrikadagi siyosati. Rimning Pont podshohi va Parfiyaga qarshi urushlari. Yuliy Tsezar yurishlari. Imperiya davrida Rimning tashqi siyosati. Kappadokiya, Mavritaniya, Britaniya, Frakiya, Daniya, Arabiston, Armaniston, Mesopotamiya va Ossuriyaning zabt etilishi. Mark Avreliy davrida Rimning tashqi siyosati. Markamon urushlari. Rim imperiyasi va varvarlar. Rim imperiyasining bo'linib ketishi. G'arbiy Rim imperiyasining bo'linib ketishi. [A 12, 92-122 b., 256-260 b.; A13, 37-64 b.; A14, 24-29 b., 52-56 b.; A17, 84-85 b., 89 b.; Q35, 40-80 b., 97-117 b.]

1.4. O'rta asrlar Yevropasida xalqaro munosabatlar va diplomatiya

Vizantiya va -varvarlarll davlatlari Vizantiyada xalqaro va diplomatik aloqalar shakllari. Yustinian I-ning tashqi siyosati va diplomatiyasi. Vizantiyada diplomatik xizmatning tashkil qilinishi. Rim papalari va franklar. Buyuk Karl davlati va uning tashqi siyosati. Qadimgi Rus davlati tashqi siyosati

va diplomatiyasining asosiy yo'nalishlari. Rus davlati va Vizantiya. Buyuk Karl imperiyasining parchalanishi. G'arbiy Yevropada siësiy tarqoqlik va xalqaro munosabatlar. Shaxsiy urush huquqi. -Cherkovlarning bo'linishi. Salb yurishlari XIV-XV asrlarda Yevropada xalqaro munosabatlar. Evropa va Sharq mamlakatlari. Yuz yillik urush. Xalqaro munosabatlar va diplomatiyaning rivojlanishiga Italiya shahar - davlatlarining ta'siri (Venetsiya, Florentsiya, Genuya va boshqa). Cherkov va xalqaro munosabatlari. Xalqaro huquqning shakllanishi. Xalqaro munosabatlarning asosiy tamoyillari. XVI asrda xalqaro vaziyat [A 12, 92-122 b., 256-260 b.; A13, 37-64 b.; A14, 24-29 b., 52-56 b.; A17, 84-85 b., 89 b.; Q35, 40-80 b., 97-117 b.]

1.5. Sharq mamlakatlarining O'rta asrlarda xalqaro munosabatlari va diplomatiyasi

Xitoyda xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Suy sulolasining tashqi siësi. Tan imperiyasining tashqi siësi. Xitoy va Turk xoqonligi. Yaponiya. Koreya, Vetnam bilan munosabatlar. Buyuk Ipak yo'li bo'ylab yurishlar. Sun imperiyasi davrida Xitoyning tashqi siësi va diplomatiyasi. Xitoy va mo'g'ullar Min sulolasi davrida Xitoyning xalqaro ahvoli. Xitoyning Rus davlati bilan munosabatlari. Yaponiyada xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Yamato qabilasi boshchiligida umumqabilaviy ittifoqning vujudga kelishi. Xitoy va Koreya bilan aloqalar. Yaponiya va mo'g'ullar. Evropaliklarning Yaponiyaga kirib kela boshlashi. Toyotomi Xideyosi tashqi siësi. Tokugava syogunlarining tashqi siyosati. Ajnabiylarga nisbatan munosabat. Yaponiyaning tashqi dunëdan sun'iy yakkalanishi. Yagona arab davlatining shakllanishi va xalqaro munosabatlar. Muhammad alayhissalomning vorislari davrida arablarning tashqi siësi. Ummaviylar davrida arablarning tashqi siësi. Abbosiylar davrida arablarning tashqi siësi. Arablar diplomatiyasi va unga oid manbalar. Sosoniylar davrida Eronning tashqi siësi va diplomatiyasi. Fotimiylar va mamluklar hukmronligi davrida Misr va Suriyaning xalqaro munosabatlari va diplomatiyasi. XV-XVI asrlarda Eronning xalqaro munosabatlari va diplomatiyasi. Safoviylar sulolasining tashqi siësi. Rossiya va Angliya bilan aloqalar. Usmoniylar imperiyasining xalqaro munosabatlari va diplomatiyasi. Usmon turklarining Kichik Osiyoda va Bolqon yarim orolidagi istilolari. Boyazid va Amir Temur. XV-XVI asrlarda Usmoniylar davlatining tashqi siësi. Yevropa davlatlari bilan munosabatlar. Rossiya bilan munosabatlar. Turkiya-Eron munosabatlari [A1; A7; A8; A11, 3-68 b.; A14, 73-85 b.; A15, 28-32 b.; A17, 245-246 b.]

2- modul

2.1. XVII asrda xalqaro munosabatlar va diplomatiya

Ilk yangi davrda xalqaro munosabatlar va diplomatiyaning tavsifi. Xalqaro munosabatlar tuzilishidagi o'zgarishlar. Kuchlar nisbati to'g'risidagi tushunchalar. Xalqaro munosabatlarga ta'sir etuvchi omillar. Tashqi siësat tamoyillari va mezonlari. Xalqaro to'qnashuvlar. Rishel diplomatiyasi. O'ttiz yillik urush. O'ttiz yillik urushning asosiy bosqichlari. Vestfaliya sulhi. Osnabryuk shartnomasi. Myunster shartnomasi. O'ttiz yillik urushdan so'ng Evropaning siësiy xaritasi. Ingliz inqilobi va xalqaro munosabatlar. Ingliz-golland munosabatlari. Navigatsion akt. Evropada Frantsiyaning etakchilik qila boshlashi. Lyudovik XIV tashqi siësi. Devolyutsion urush. Ispan Niderlandlarini egallashga intilish. Aaxen bitimi. Gollandiya urushi va Nimvegen shartnomasi. Regensburg kelishuvi. Augsburg ligasi. To'qqiz yillik urush. XVII asrda Boltiq mintaqasida davlatlararo raqobat. Evropa davlatlari va Usmoniylar imperiyasi o'rtasidagi munosabatlar. Muqaddas liga

[A 12, 92-122 b., 256-260 b.; A13, 37-64 b.; A14, 24-29 b., 52-56 b.; A17, 84-85 b., 89 b.; Q35, 40-80 b., 97-117 b.]

2.2. XVIII asrda xalqaro munosabatlar va diplomatiya

Ispan merosil uchun urush. Utrext, Rashtatt va Baden shartnomalari. Shimoliy va Sharqiy Evropada xalqaro vaziyat. Pëtr I diplomatiyasi. Shimoliy urush va Rossiyaning kuchayishi. Nishtadt tinchligi. Avstriya-Prussiya raqobati. -Avstriya merosil uchun urush. Aaxen shartnomasi. Prussiyaning buyuk davlatga aylanishi. Fridrix II-ning tashqi siësi va diplomatiyasi. -Ittifoqlar to'ntarilishi. Etti yillik urush. Parij tinchligi va Gubertusburg shartnomasi. Bavariya merosi uchun urush. Xalqaro munosabatlarda -Sharqiy va -polyakl masalalari. Evropa davlatlari va Usmoniylar imperiyasi. Rossiya- Turkiya urushlari. Polshaning

bo'lib olinishi. AQSh-ning tashkil topishi va xalqaro munosabatlar. Mustamlakachilik maydonidagi kurash. Frantsiyada inqilobning boshlanishi va xalqaro munosabatlar. Frantsiya inqilobi davri diplomatiyasi. Frantsiyaga qarshi dastlabki koalitsiya (ittifoq). Bazel bitimi.. [A1; A7; A8; A11, 3-68 b.; A14, 73-85 b.; A15, 28-32 b.; A17, 245-246 b.]

2.3. XIX-XX asr boshida xalqaro munosabatlar va diplomatiya

Konsullik va Birinchi imperiya davrida Frantsiyaning tashqi siësi va diplomatiyasi. Napoleon Bonapartning urushlari. Frantsiyaga qarshi Evropa davlatlarining koalitsiyalari. Napoleon Bonapartning tor-moretilishi. Vena kongressi va xalqaro munosabatlarda yangi tartibning yuzaga kelishi. Vena kongressidan so'ng Evropa siësiy xaritasidagi o'zgarishlar. Vena kongressi va diplomatiya. Muqaddas ittifoq kongresslari va ularning qarorlari.-Vena tizimining emirilishi. XIX asr 30-40 yillaridagi inqiloblar va Yevropada xalqaro vaziyat.-Sharqiy masalaning keskinlashuvi. Qrim urushi. Parij tinchlik shartnomasi. Italiya va Germaniyada birlashish jarayonlari va xalqaro vaziyat. Otto fon Bismark diplomatiyasi. Avstriya-Prussiya urushi. Frantsiya-Prussiya urushi. AQSh-da fuqarolar urushi va xalqaro munosabatlar. XIX asrning oxirgi choragida xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Urush vahimalari. Rossiya-Turkiya urushi (1877-78 yy.) va Berlin kongressi. Evropada harbiy-siësiy bloklarning (guruhlarning) tashkil etilishi. Mustamlakalar uchun kurashning keskinlashuvi. Rus-yapon urushi. [A 12, 92-122 b., 256-260 b.; A13, 37-64 b.; A14, 24-29 b., 52-56 b.; A17, 84-85 b., 89 b.; Q35, 40-80 b., 97-117 b.]

2.4. Birinchi jahon urushi yillarida xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Urush yakunlari

Bolqon urushlari. Birinchi jahon urushi arafasida xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Saraevoda Frants Ferdinandning o'ldirilishi. Iyul inqirozi. Serbiyaga ultimatum. Birinchi jahon urushining boshlanishi va diplomatik kurash. Urushga kirgan davlatlar rejaları va kuchlar tartibi. Harbiy harakatlarning borishi va diplomatiya. G'arbiy frontdagi vaziyat. Sharqiy frontdagi vaziyat. Dengizda kurash. Boshqa davlatlarning urushga kirishi. AQShning urushga kirishi. Inqiloblar va ularning harbiy harakatlarga ta'siri. Urushning yakunlovchi bosqichi. Vilsonning -14 bandi (moddasi). Brest sulhi. Kompen vaqtinchalik sulhi. Birinchi jahon urushi natijalari [A1; A7; A8; A11, 3-68 b.; A14, 73-85 b.; A15, 28-32 b.; A17, 245-246 b.]

2.5. XX asrning 20-30 yillarda xalqaro munosabatlar.

Kuchlar nisbatining o'zgarishi. Xalqaro munosabatlar Versal- Vashington tizimining yaratilishi. Parij tinchlik konferentsiyasi va uning qarorlari. Millatlar Ligasi. Germaniya va uning ittifoqchilari masalasi. Vashington konferentsiyasi va Uzoq Sharqdagi xalqaro munosabatlar. Sovet Rossiyasining xalqaro maydonga chiqishi. Genuya konferentsiyasi. 1929-1933 yillardagi jahon iqtisodiy inqirozi sharoitlarida xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Versal- Vashington tartiblarining asta-sekin emirilishi. London konferentsiyasi. Jeneva konferentsiyasi. Germaniya harbiy salohiyatining tiklanishi. Fashizm va xalqaro munosabatlar. Versal tizimining yo'q qilinishi. Yaponiyaning Uzoq Sharqdagi siësi-Berlin-Rim-Tokio uchburchagil. Myunxen bitimi. Urush o'chog'larining yuzaga kelishi. Ikkinchi jahon urushi arafasida xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Moskvadagi muzokaralar. Hujum qilmaslik to'g'risidagi sovet-german shartnomasi va maxfiy qo'shimcha protokol (1939 y.). SSSR va Germaniya o'rtasida do'stlik to'g'risidagi shartnoma (28 sentyabr 1939 yil). [A 12, 92-122 b., 256-260 b.; A13, 37-64 b.; A14, 24-29 b., 52-56 b.; A17, 84-85 b., 89 b.; Q35, 40-80 b., 97-117 b.]

3.1. Ikkinchi jahon urushi yillarida xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Urush yakunlari.

Ikkinchi jahon urushining boshlanishi. Germaniyaning Polshaga hujumi. -G'alati urushl. SSSR-Finlyandiya urushi. Daniya, Norvegiya, Gollandiya, Belgiya va Lyuksemburni Germaniya tomonidan okkupatsiya qilinishi. Frantsiyaning mag'lubiyati. Italiyaning tajovuzkorona harakatlari. -Britaniya uchun jangl. Germaniyaning SSSRga hujumi. Yaponiyaning Perl-Xarborni bombardimon qilishi. Ikkinchi jahon urushi yillarida xalqaro munosabatlar va diplomatiya. SSSR-AQSh- Buyuk Britaniya ittifoqining shakllanishi. Sovet-german frontidagi harbiy harakatlar. Afrikadagi harbiy harakatlar. Atlantikadagi kurash.

Yaponiyaga qarshi harbiy harakatlar. Ikkinchi frontning ochilishi. Urush davridagi xalqaro konferentsiyalar. Tehron, Qrim, Potsdam konferentsiyalari. BMT-ning tashkil etilishi. Germaniyaning mag'lub etilishi. Yaponiyaning mag'lubiyati. Ikkinchi jahon urushi yakunlari [A1; A7; A8; A11, 3-68 b.; A14, 73-85 b.; A15, 28-32 b.; A17, 245-246 b.]

3.2. Yevropa va Amerika mamlakatlari xalqaro va diplomatik munosabatlar tizimida (1945-1991 yy.).

Ikkinchi jahon urushidan so'ng dunë iqtisodiy va siësiy tartibi asoslarining shakllanishi. -Sovuq urushning boshlanishi. Germaniya masalasi. Berlin inqirozi. GDR va GFRning tashkil topishi. Markaziy va Sharqiy Evropadagi vaziyat. NATO va Varshava shartnomasi tashkiloti. Evropa integratsiyasining boshlanishi. ISotsialistik lagerdagil inqirozlar. Vengriya, Chexoslovakiya, Polshadagi voqealar. 80-yillarning ikkinchi yarmi - 90-yillarning boshida xalqaro munosabatlar xarakterida tub burilish. AQSh va SSSR o'rtasidagi munosabatlarning yaxshilanishi. Germaniyaning birlashishi. Ikki qutbli tizimning qulashi. Umumevropa jaraëni. SSSR-ning parchalanishi va MDH-ning tashkil topishi. Markaziy va Janubi- Sharqiy Evropa mamlakatlarida yangi tartibotlarning o'rnatilishi. Yugoslaviyaning parchalaniishi. Markaziy va Janubiy Amerikada xalqaro vaziyat. [A 12, 92-122 b., 256-260 b.; A13, 37-64 b.; A14, 24-29 b., 52-56 b.; A17, 84-85 b., 89 b.; Q35, 40-80 b., 97-117 b.]

3.3. Yaqin va O'rta Sharq mamlakatlari xalqaro va diplomatik munosabatlar tizimida (1945-1991 yy.).

-Sovuq urushning dastlabki inqirozlari (Turkiya, Eron). Ikkinchi jahon urushidan so'ng Falastin masalasi. Isroil davlatining barpo etilishi. Suvaysh inqirozi va uning oqibatlari. 1967-1973 yillarda Yaqin Sharqda halqaro vaziyatning keskinlashuvi. Arab-isroil urushlari. Falastin va Livan atrofidagi ixtilof. O'rta Sharqda xalqaro vaziyatning keskinlashuvi: Eron va Afg'oniston. Chet davlatlar aralashuvi muammosi. Eron-Iroq munosabatlari. Fors ko'rfazidagi vaziyat. [A1; A7; A8; A11, 3-68 b.; A14, 73-85 b.; A15, 28-32 b.; A17, 245-246 b.]

3.4. Sharqiy Osië mintaqasi xalqaro va diplomatik munosabatlar tizimida (1945-1991 yy.).

Janubi-Sharqiy Osiyoda mustamlakachilik tizimining qulashi. Xitoy Xalq Respublikasi, Hindiston va Pokiston davlatlarining yuzaga kelishi va xalqaro munosabatlar. Koreya urushi. SSSRning Yaponiya va Xitoy bilan munosabatlari. Vetnam urushi va xalqaro munosabatlar. Hindixitoydagi vaziyat. Kambodja inqirozi. SSSR-AQSh-Xitoy -uchburchagill va Sharqiy Osiyodagi xalqaro vaziyat. Sharqiy Osiyo davlatlari tashqi siyosatidagi asosiy yo'nalishlar. Betarafchilik (neytralizm) va iqtisodiy mintaqaviylik (regionalizm). [A 12, 92-122 b., 256-260 b.; A13, 37-64 b.; A14, 24-29 b., 52-56 b.; A17, 84-85 b., 89 b.; Q35, 40-80 b., 97-117 b.]

3.5. XX asr oxiri- XXI asr boshida xalqaro munosabatlar va diplomatiya

SSSR parchalanishining oqibatlari. Bir qutubli dunëning shakllanishi. Rossiya-AQSh munosabatlari. NATOning kengayishi va Rossiya tashqi siësatidagi o'zgarishlar. Evropa integratsiyasi jaraënidagi yangi tendentsiyalar. Postsovet va postsotsialistik makonda yuzaga kelgan nizolar va ixtiloflar. Bolqon mintaqasidagi xalqaro vaziyat. Yaqin Sharq muammosi. Janubiy osiëdagi vaziyat. Koreya yarimorolidagi vaziyat. Fors ko'rfazidagi vaziyat. Ixtilofchilik (konfliktnost) darajasining o'sishi. Xalqaro xavfsizlikka yangi tahdidlarning o'sib borishi. [A1; A7; A8; A11, 3-68 b.; A14, 73-85 b.; A15, 28-32 b.; A17, 245-246 b.]

2.2 Seminar mashg'ulotlar:

№	Mavzu	Ko'riladigan masalalar	Axborot-uslubiy ta'minot
1	2	3	4
1-modul			
1	Qadimgi Sharqda xalqaro munosabatlar va	Qadimgi Mesopotamiyada xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Shahar davlatlar (-nomllar) o'rtasidagi munosabatlar. -Kish podshosil. Lagesh va Umma	[A1; A2; A3; A4; A5; A6;

	diplomatiya	o'rtasidagi raqobat. Elamning tashqi siyosati. Sargon va uning tashqi siyosati. Diplomatik aloqalarning shakllari. Qadimgi Misrda xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Giksoslarning hukmronligi. XVII sulola fir'avinlarning tashqi siyosati. Al-Amarna arxivi. Qadimgi Misrda diplomatik aloqalarning shakllari. Ramzes II va Xattusili III o'rtasida tuzilgan shartnoma. Qadimgi Xett podshohligining tashqi siyosati. Xett podshohligida diplomatik aloqalarning shakllari. Miloddan avvalgi I ming yillikda Yaqin Sharqda xalqaro kurash. Ossuriyaning yuksalishi. Ossuriyada diplomatik aloqalarning shakllari. Ossuriya diplomatiyasining asosiy yo'nalishlari. Qadimgi Hindistonda xalqaro munosabatlar va diplomatiya. -Artxashastrall. Mauryalar sulolasi davrida Hindistonda xalqaro munosabatlar. Qadimgi Xitoyda xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Chjou davlatining tashqi siyosati. Diplomatik aloqalar nazariyasi va shakllari. Xan davlatining tashqi siyosati. U-di, Chjan Tsan elchiligi. Ban Chao faoliyati	A7; A10; A11; A12; Q6; Q9; Q11 Q12;]
2	Qadimgi Yunonistonda xalqaro munosabatlar va diplomatiya	Qadimgi Yunonistonda xalqaro aloqalar shakllari va xalqaro huquq ko'rinishlari. Prokseniya, simmaxiya, amfiktioniya. Jamoalar va polislar o'rtasidagi munosabatlar. Krit davlati va Axeyya podshohligi davridagi xalqaro munosabatlar. Yunoniston-Eron urushlari. Delos simmaxiyasining tashkil topishi. Birinchi Afina dengiz ittifoqi. Sparta va Afina o'rtasidagi raqobat. Peloponnes urushi va uning asosiy bosqichlari. Yunonistonda Sparta gegemoniyasining o'rnatilishi. Eron va Sparta o'rtasidagi to'qnashuv. -Antalkid sulhi. Ikkinchi Afina dengiz ittifoqi. Fivaning yuksalishi. Filipp II davrida Makedoniyaning kuchayishi. Korinf kongressi. Aleksandr Makedonskiyning (Iskandar) yurishlari. Ellinizm davrida xalqaro munosabatlar va diplomatiya.	[A15, 10-21; A18; A21, 23-29; A22, 4-23; Q6]
3	Qadimgi Rimda xalqaro munosabatlar va diplomatiya	Qadimgi Rimda xalqaro aloqalarning shakllari va diplomatiya idoralari. Fetsiallar kollegiyasi. Rekuperatorlar. Rim huquqida xalqaro masalalar. -Xalqlar huquqil. Qadimgi Rimda elchilik masalalari. Respublika davrida Rimning tashqi siyosati. Rim-Italiya konfederatsiyasining barpo etilishi. Rim-Karfagen munosabatlari. Puni urushlari. Makedoniya urushlari. Sharqiy O'rta er dengizida yangi xalqaro vaziyatning yuzaga kelishi va Rimning Sharqdagi tashqi siyosati. Rimning Shimoliy Afrikadagi siyosati. Rimning Pont podshohi va Parfiyaga qarshi urushlari. Yuliy Tsezar yurishlari. Imperiya davrida Rimning tashqi siyosati. Kappadokiya, Mavritaniya, Britaniya, Frakiya, Daniya, Arabiston, Armaniston, Mesopotamiya va	[A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12; Q6; Q9; Q11 Q12;]

		Ossuriyaning zabt etilishi. Mark Avreliy davrida Rimning tashqi siyosati. Markamon urushlari. Rim imperiyasi va varvarlar. Rim imperiyasining bo'linib ketishi. G'arbiy Rim imperiyasining bo'linib ketishi	
4	O'rta asrlar Yevropasida xalqaro munosabatlar va diplomatiya	Vizantiya va -varvarlarl davlatlari Vizantiyada xalqaro va diplomatik aloqalar shakllari. Yustinian I-ning tashqi siyosati va diplomatiyasi Vizantiyada diplomatik xizmatning tashkil qilinishi. Rim papalari va franklar. Buyuk Karl davlati va uning tashqi siyosati. Qadimgi Rus davlati tashqi siyosati va diplomatiyasining asosiy yo'nalishlari. Rus davlati va Vizantiya. Buyuk Karl imperiyasining parchalanishi. G'arbiy Yevropada siyosiy tarqoqlik va xalqaro munosabatlar. Shaxsiy urush huquqi. -Cherkovlarning bo'linishi. Salb yurishlari XIV-XV asrlarda Yevropada xalqaro munosabatlar. Evropa va Sharq mamlakatlari. Yuz yillik urush. Xalqaro munosabatlar va diplomatiyaning rivojlanishiga Italiya shahar - davlatlarining ta'siri (Venetsiya, Florentsiya, Genuya va boshqa). Cherkov va xalqaro munosabatlari. Xalqaro huquqning shakllanishi. Xalqaro munosabatlarning asosiy tamoyillari. XVI asrda xalqaro vaziyat	[A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12; Q6; Q9; Q11 Q12;]
5	Sharq mamlakatlarining O'rta asrlarda xalqaro munosabatlari va diplomatiyasi	Xitoyda xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Suy sulolasining tashqi siyosati. Tan imperiyasining tashqi siyosati. Xitoy va Turk xoqonligi. Yaponiya. Koreya, Vetnam bilan munosabatlar. Buyuk Ipak yo'li bo'ylab yurishlar. Sun imperiyasi davrida Xitoyning tashqi siyosati va diplomatiyasi. Xitoy va mo'g'ullar Min sulolasi davrida Xitoyning xalqaro ahvoli. Xitoyning Rus davlati bilan munosabatlari. Yaponiyada xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Yamato qabilasi boshchiligida umumqabilaviy ittifoqning vujudga kelishi. Xitoy va Koreya bilan aloqalar. Yaponiya va mo'g'ullar. Evropaliklarning Yaponiyaga kirib kela boshlashi. Toyotomi Xideyosi tashqi siyosati. Tokugava syogunlarining tashqi siyosati. Ajnabiylarga nisbatan munosabat. Yaponiyaning tashqi dunedan sun'iy yakkalanishi. Yagona arab davlatining shakllanishi va xalqaro munosabatlar. Muhammad alayhissalomning vorislari davrida arablarning tashqi siyosati. Ummaviylar davrida arablarning tashqi siyosati. Abbosiylar davrida arablarning tashqi siyosati. Arablar diplomatiyasi va unga oid manbalar. Sasoniylar davrida Eronning tashqi siyosati va diplomatiyasi. Fotimiylar va mamluklar hukmronligi davrida Misr va Suriyaning xalqaro munosabatlari va diplomatiyasi. XV-XVI asrlarda Eronning xalqaro munosabatlari va diplomatiyasi. Safoviylar sulolasining tashqi siyosati. Rossiya va Angliya bilan aloqalar. Usmoniylar imperiyasining xalqaro	A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12; Q6; Q9; Q11 Q12;

		munosabatlari va diplomatiyasi. Usmon turklarining Kichik Osiyoda va Bolqon yarim orolidagi istilolari. Boyazid va Amir Temur. XV-XVI asrlarda Usmoniylar davlatining tashqi siësat. Yevropa davlatlari bilan munosabatlar. Rossiya bilan munosabatlar. Turkiya-Eron munosabatlari	
2 – modul			
6	XVII asrda xalqaro munosabatlar va diplomatiya	Ilk yangi davrda xalqaro munosabatlar va diplomatiyaning tavsifi. Xalqaro munosabatlar tuzilishidagi o'zgarishlar. Kuchlar nisbati to'g'risidagi tushunchalar. Xalqaro munosabatlarga ta'sir etuvchi omillar. Tashqi siësat tamoyillari va mezonlari. Xalqaro to'qnashuvlar. Rishel diplomatiyasi. O'ttiz yillik urush. O'ttiz yillik urushning asosiy bosqichlari. Vestfaliya sulhi. Osnabryuk shartnomasi. Myunster shartnomasi. O'ttiz yillik urushdan so'ng Evropaning siësiy xaritasi. Ingliz inqilobi va xalqaro munosabatlar. Ingliz-golland munosabatlari. Navigatsion akt. Evropada Frantsiyaning etakchilik qila boshlashi. Lyudovik XIV tashqi siësat. Devolyutsion urush. Ispan Niderlandlarini egallashga intilish. Aaxen bitimi. Gollandiya urushi va Nimvegen shartnomasi. Regensburg kelishuvi. Augsburg ligasi. To'qqiz yillik urush. XVII asrda Boltiq mintaqasida davlatlararo raqobat. Evropa davlatlari va Usmoniylar imperiyasi o'rtasidagi munosabatlar. Muqaddas liga	A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12; Q6; Q9; Q11 Q12;
7	XVIII asrda xalqaro munosabatlar va diplomatiya	-Ispan merosil uchun urush. Utrext, Rashtatt va Baden shartnomalari. Shimoliy va Sharqiy Evropada xalqaro vaziyat. Pëtr I diplomatiyasi. Shimoliy urush va Rossiyaning kuchayishi. Nishtadt tinchligi. Avstriya-Prussiya raqobati. -Avstriya merosil uchun urush. Aaxen shartnomasi. Prussiyaning buyuk davlatga aylanishi. Fridrix II-ning tashqi siësat va diplomatiyasi. -Ittifoqlar to'ntarilishi. Etti yillik urush. Parij tinchligi va Gubertusburg shartnomasi. Bavariya merosi uchun urush. Xalqaro munosabatlarda -Sharqiy va -polyakl masalalari. Evropa davlatlari va Usmoniylar imperiyasi. Rossiya- Turkiya urushlari. Polshaning bo'lib olinishi. AQSh-ning tashkil topishi va xalqaro munosabatlar. Mustamlakachilik maydonidagi kurash. Frantsiyada inqilobning boshlanishi va xalqaro munosabatlar. Frantsiya inqilobi davri diplomatiyasi. Frantsiyaga qarshi dastlabki koalitsiya (ittifoq). Bazel bitimi	A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12; Q6; Q9; Q11 Q12;
8	XIX-XX asr boshida xalqaro munosabatlar va diplomatiya	Konsullik va Birinchi imperiya davrida Frantsiyaning tashqi siësat va diplomatiyasi. Napoleon Bonapartning urushlari. Frantsiyaga qarshi Evropa davlatlarining koalitsiyalari. Napoleon Bonapartning tor-mor	A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11;

		<p>etilishi. Vena kongressi va xalqaro munosabatlarda yangi tartibning yuzaga kelishi. Vena kongressidan so'ng Evropa siësiy xaritasidagi o'zgarishlar. Vena kongressi va diplomatiya. Muqaddas ittifoq kongresslari va ularning qarorlari.-Vena tiziminingl emirilishi. XIX asr 30-40 yillaridagi inqiloblar va Yevtopada xalqaro vaziyat.</p> <p>-Sharqiy masalaningl keskinlashuvi. Qrim urushi. Parij tinchlik shartnomasi. Italiya va Germaniyada birlashish jarayonlari va xalqaro vaziyat. Otto fon Bismark diplomatiyasi. Avstriya-Prussiya urushi. Frantsiya-Prussiya urushi. AQSh-da fuqarolar urushi va xalqaromunosabatlar. XIX asrning oxirgi choragida xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Urush vahimalari. Rossiya-Turkiya urushi (1877-78 yy.) va Berlin kongressi. Evropada harbiy-siësiy bloklarning (guruhlarining) tashkil etilishi. Mustamlakalar uchun kurashning keskinlashuvi. Rus- yapon urushi</p>	A12,Q6, Q9, Q11 Q12;
9	Birinchi jahon urushi yillarida xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Urush yakunlari	<p>Bolqon urushlari. Birinchi jahon urushi arafasida xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Saraevoda Frants Ferdinandning o'ldirilishi. Iyul inqirozi. Serbiyaga ultimatum. Birinchi jahon urushining boshlanishi va diplomatik kurash. Urushga kirgan davlatlar rejalari va kuchlar tartibi.Harbiy harakatlarning borishi va diplomatiya.G'arbiy frontdagi vaziyat. Sharqiy frontdagi vaziyat. Dengizda kurash. Boshqa davlatlarning urushga kirishi. AQShning urushga kirishi.Inqiloblar va ularning harbiy harakatlarga ta'siri. Urushning yakunlovchi bosqichi. Vilsonning -14 bandi (moddasi)l. Brest sulhi. Kompen vaqtinchalik sulhi. Birinchi jahon urushi natijalari</p>	A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;Q6; Q9; Q11 Q12;
10	XX asrning 20-30 yillarda xalqaro munosabatlar	<p>Kuchlar nisbatining o'zgarishi. Xalqaro munosabatlar Versal- Vashington tizimining yaratilishi. Parij tinchlik konferentsiyasi va uning qarorlari. Millatlar Ligasi. Germaniya va uning ittifoqchilari masalasi. Vashington konferentsiyasi va Uzoq Sharqdagi xalqaro munosabatlar. Sovet Rossiyasining xalqaro maydonga chiqishi. Genuya konferentsiyasi. 1929-1933 yillardagi jahon iqtisodiy inqirozi sharoitlarida xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Versal- Vashington tartiblarining asta-sekin emirilishi. London konferentsiyasi. Jeneva konferentsiyasi. Germaniya harbiy salohiyatining tiklanishi. Fashizm va xalqaro munosabatlar. Versal tizimining yo'q qilinishi. Yaponiyaning Uzoq Sharqdagi siësatl</p> <p>-Berlin-Rim-Tokio uchburchagil. Myunxen bitimi. Urush o'chog'larining yuzaga kelishi. Ikkinchi jahon urushi arafasida xalqaro munosabatlar va</p>	[A 12, 92-122 b., 256-260 b.; A13, 37-64 b.;

		diplomatiya. Moskvadagi muzokaralar. Hujum qilmaslik to'g'risidagi sovet-german shartnomasi va maxfiy qo'shimcha protokol (1939 y.). SSSR va Germaniya o'rtasida do'stlik to'g'risidagi shartnoma (28 sentyabr 1939 yil).	
11	Ikkinchi jahon urushi xalqaro munosabatlar diplomatiya. Urush yakunlari.	<p>3-modul</p> <p>Ikkinchi jahon urushining boshlanishi. Germaniyaning Polshaga hujumi. -G'alati urushl. SSSR-Finlyandiya urushi. Daniya, Norvegiya, Gollandiya, Belgiya va Lyuksemburgni Germaniya tomonidan okkupatsiya qilinishi. Frantsiyaning mag'lubiyati. Italiyaning tajovuzkorona harakatlari. -Britaniya uchun jangl. Germaniyaning SSSRga hujumi. Yaponiyaning Perlxarborni bombardimon qilishi. Ikkinchi jahon urushi yillarida xalqaro munosabatlar va diplomatiya. SSSR-AQSh- Buyuk Britaniya ittifoqining shakllanishi. Sovet-german frontidagi harbiy harakatlar. Afrikadagi harbiy harakatlar. Atlantikadagi kurash. Yaponiyaga qarshi harbiy harakatlar. Ikkinchi frontning ochilishi. Urush davridagi xalqaro konferentsiyalar. Tehron, Qrim, Potsdam konferentsiyalari. BMT-ning tashkil etilishi. Germaniyaning mag'lub etilishi. Yaponiyaning mag'lubiyati. Ikkinchi jahon urushi yakunlari</p>	[A1; A7; A8; A11, 3-68 b.; A14, 73-85 b.; A15, 28-32 b.; A17, 245-246 b.]
12	Evropa va Amerika mamlakatlari xalqaro diplomatik munosabatlar tizimida (1945-1991 yy.)	Ikkinchi jahon urushidan so'ng dunè iqtisodiy va siësiy tartibi asoslarining shakllanishi. -Sovuq urushning boshlanishi. Germaniya masalasi. Berlin inqirozi. GDR va GFRning tashkil topishi. Markaziy va Sharqiy Evropadagi vaziyat. NATO va Varshava shartnomasi tashkiloti. Evropa integratsiyasining boshlanishi. ISotsialistik lagerdagi inqirozlar. Vengriya, Chexoslovakiya, Polshadagi voqealar. 80-yillarning ikkinchi yarmi - 90-yillarning boshida xalqaro munosabatlar xarakterida tub burilish. AQSh va SSSR o'rtasidagi munosabatlarning yaxshilanishi. Germaniyaning birlashishi. Ikki qutbli tizimning qulashi. Umumevropa jaraëni. SSSR-ning parchalanishi va MDH-ning tashkil topishi. Markaziy va Janubi- Sharqiy Evropa mamlakatlarida yangi tartibotlarning o'rnatilishi. Yugoslaviyaning parchalanishi. Markaziy va Janubiy Amerikada xalqaro vaziyat	[A 12, 92-122 b., 256-260 b.; A13, 37-64 b.;]
13	Yaqin va O'rta Sharq mamlakatlari xalqaro diplomatik munosabatlar tizimida (1945-1991 yy.)	-Sovuq urushning dastlabki inqirozlari (Turkiya, Eron). Ikkinchi jahon urushidan so'ng Falastin masalasi. Isroil davlatining barpo etilishi. Suwaysh inqirozi va uning oqibatlari. 1967-1973 yillarda Yaqin Sharqda halqaro vaziyatning keskinlashuvi. Arab-isroil urushlari. Falastin va Livan atrofidagi ixtilof. O'rta Sharqda xalqaro vaziyatning keskinlashuvi: Eron va Afg'oniston. Chet davlatlar	[A1; A7; A8; A11, 3-68 b.; A14, 73-85 b.;]

		aralashuvi muammosi. Eron-Iroq munosabatlari.Fors ko'rfazidagi vaziyat	
14	Sharqiy Osiyoda mintaqasi xalqaro va diplomatik munosabatlar tizimida (1945-1991 yy.)	Janubi-Sharqiy Osiyoda mustamlakachilik tizimining qulashi. Xitoy Xalq Respublikasi, Hindiston va Pokiston davlatlarining yuzaga kelishi va xalqaro munosabatlar. Koreya urushi. SSSRning Yaponiya va Xitoy bilan munosabatlari. Vetnam urushi va xalqaro munosabatlar. Hindixitoydagi vaziyat. Kambodja inqirozi. SSSR-AQSh-Xitoy -uchburchagill va Sharqiy Osiyodagi xalqaro vaziyat. Sharqiy Osiyo davlatlari tashqi siyosatidagi asosiy yo'nalishlar. Betarafchilik (neytralizm) va iqtisodiy mintaqaviylik (regionalizm).	[A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;Q6; Q9; Q11 Q12;]
15	XX asr oxiri- XXI asr boshida xalqaro munosabatlar va diplomatiya	SSSR parchalanishining oqibatlarini. Bir qutubli dunoning shakllanishi. Rossiya-AQSh munosabatlari. NATOning kengayishi va Rossiya tashqi siyosatidagi o'zgarishlar. Evropa integratsiyasi jaraenidagi yangi tendentsiyalar. Postsovet va postsotsialistik makonda yuzaga kelgan nizolar va ixtiloflar. Bolqon mintaqasidagi xalqaro vaziyat. Yaqin Sharq muammosi. Janubiy osiyodagi vaziyat. Koreya yarimorolidagi vaziyat. Fors ko'rfazidagi vaziyat. Ixtilofchilik (konfliktnost) darajasining o'sishi. Xalqaro xavfsizlikka yangi tahdidlarning o'sib borishi.	[A1; A2; A3; A4; A5; A6; A7; A10; A11; A12;Q6; Q9; Q11 Q12;]

Seminar mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

2.3. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;
- seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlarni qilish;
- individual loyihalar.

3. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

№	Mavzular va topshiriqlar mazmuni	Ajrati lgan vaqt (soat)	Informatsion-uslubiy ta'minot	Bajarilish muddati
1	Yaqin va O'rta Sharqda xalqaro raqobat (1945-1990 yy.).	10	[A12, 12-89 b.; A13, 3-35 b., 111-260 b.; A14, 18-24 b.;]	3-xafta
2	Fridrix II-ning tashqi siyosati va diplomatiyasi (1740-1786 yy.).	10	[A12, 12-89 b.; A13, 3-35 b., 111-260 b.; A14, 18-24 b.;]	5-xafta

3	Florentsiya va Venetsiya xalqaro munosabatlar tizimida (XII-XV asrlar).	10	[A12, 12-89 b.; A13, 3-35 b., 111-260 b.; A14, 18-24 b.;]	8-xafta
4	Arab xalifaligi va Yevropa.	10	[A1, A2, A3, A4, A7, A9, A13, Q1, Q2, Q9, Q13, Q17].	9-xafta
5	O'rta asrlarda Xitoyda xalqaro munosabatlar va diplomatiya.	10	[A1, A2, A3, A4, A7, A9, A13, Q1, Q2, Q9, Q13, Q17].	11-xafta
6	Balqon yarim oroli xalqaro munosabatlar tizimida (XVII-XIX asrlar).	10	[A1, A2, A3, A4, A7, A9, A10, A11, A13, Q1, Q2, Q9, Q17, Q19, Q20].	12-xafta
7	XVII-XVIII asrlarda Angliya-Gollandiya raqobati.	10	[A1, A2, A3, A4, A7, A9, A13, Q1, Q2, Q9, Q13, Q17].	13-xafta
8	Evropa davlatlari va Usmoniylar imperiyasi (XVI-XVII asrlar).	10	[A1, A2, A3, A4, A7, A9, A13, Q1, Q2, Q9, Q13, Q17].	14-xafta
9	XVII asrda Ispaniyaning Evropadagi ustivorligi.	10	[A1, A2, A3, A4, A7, A9, A10, A11, A13, Q1, Q2, Q9, Q17, Q19, Q20].	15-xafta
Jami		90		

Eslatma: Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan kurs ishi, esse, tezis yoki ilmiy maqola yozish, referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

4. Fanni o'qitish natijalari va shakllangan kasbiy kompetensiyalar:

3.1. Fan bo'yicha talabalar Xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixi fanini predmetini, fan metodologiyasini tahlil qilishi hamda uni amaliyotda qo'llay olish uchun u quyidagi bilim, ko'nikma va kompetensiyalarni egallashlari lozim.

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- Xalqaro munosabatlar va diplomatiyaning tarixiy rivojlanishiga doir asosiy yo'nalishlar va tendensiyalar haqida ma'lumotga ega bo'lishi kerak;
- Xalqaro munosabatlar va diplomatiya sohasida turli davrlarda ro'y bergan tarixiy voqealar va jaraenlar to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi kerak;
- Turli tarixiy davrlarda xalqaro sohaga tegishli vujudga kelgan g'oyalar va yo'nalishlar kabi masalalari haqida bilimlarga ega bo'lishi kerak;
- Xalqaro munosabatlar va diplomatiya sohasi tarixiy rivojlanishning jahon mamlakatlari uchun umumiy qonuniyatlar va farq qiluvchi xususiyatlar to'g'risida ma'lumotga ega bo'lishi kerak;
- Egallagan bilimlarini atroflicha tahlil etish, dunè mamlakatlari o'rtasida mavjud bo'lgan keng qamrovli aloqalar taraqqiëtiga ta'sir etgan ichki va tashqi omillarga xolisona baho berish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;
- Ta'lim jaraënida xalqaro munosabatlar va diplomatiya sohasiga oid voqealar va jaraenlarni tarixiy nuqtai nazardan tahlil etish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;
- Fan bo'yicha to'plagan nazariy bilimlardan o'zining amaliy faoliyatida qo'llash malakasiga ega bo'lishi kerak.

5. Talabaning kreditlarni to'plash tartibi

Talabala joriy, oraliq nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni o'z vaqtida bajarishi, yakuniy nazoratni muvaffaqiyatli topshirishi lozim. To'plangan reyting ballari asosida talabaning bahosi aniqlanadi.

«Xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixi» fanidan baholash mezonlari

1. **ON** yozma, topshiriq yoki test shaklida o'tkazilib, undan 25 ta test yoki 2 ta savolga yozma javob berishi so'raladi. Har bir test savol 0.2 ballgacha, yozma ish 2.5 ballgacha baholanadi.

2. **TMI**: Tanlangan mavzu yuzasidan taqdimot tayyorlash va qisqacha mazmunini so'zlab berish (5 ball):

- topshiriq to'liq bajarilgan, Topshiriq buyicha asosli xulosa chiqarilgan bo'lsa – 5 ball

- topshiriq mohiyati ochilgan, natijalar tug'ri, xulosasi bor – 4 ball

- topshiriq mohiyati yoritilgan, natijalar asoslanmagan, juz'iy kamchiligi bo'lsa 3 ball beriladi.

3. **TMI**: Tanlangan mavzu yuzasidan taqdimot tayyorlash va qisqacha mazmunini so'zlab berish (5 ball):

- topshiriq to'liq bajarilgan, Topshiriq buyicha asosli xulosa chiqarilgan bo'lsa – 5 ball

- topshiriq mohiyati ochilgan, natijalar tug'ri, xulosasi bor – 4 ball

- topshiriq mohiyati yoritilgan, natijalar asoslanmagan, juz'iy kamchiligi bo'lsa – 3 ball beriladi.

4. **JN**: Seminar darsi bo'yicha seminar mashg'ulotda berilgan topshiriqlarini bajarilishi hajmi va sifatiga qarab 1- 2 ballgacha beriladi (jami 15-20 ball):

- topshiriq to'liq bajarilgan, berilgan Topshiriq buyicha asosli xulosa chiqarilgan bo'lsa – 2 ball

- topshiriq mohiyati ochilgan, natijalar tug'ri, xulosasi bor – 1- 1.5 ball

- topshiriq mohiyati yoritilgan, natijalar to'liq asoslanmagan, ayrim juz'iy kamchiligi bo'lsa- 0.5- 1 ball beriladi.

5. **TMI**: Tanlangan mavzu yuzasidan taqdimot tayyorlash va qisqacha mazmunini so'zlab berish:

- berilgan Topshiriqlar to'liq bajarilgan, ko'zatish olingan natijalar to'g'ri, Topshiriq buyicha asosli xulosa chiqarilgan bo'lsa – 5 ball

- topshiriq mohiyati ochilgan, natijalar tug'ri, xulosasi bor – 4 ball

- topshiriq mohiyati yoritilgan, natijalar asoslanmagan, juz'iy kamchiligi bo'lsa – 3 ball beriladi.

6. **YN** talaba 40 ta yozma test savolga javob berishi lozim. Har bir savolga 1 ball ajratiladi. (yozma savol bo'lsa $4 \times 10 = 40$ ball)

Eslatma: Talabaning umumiy bali hisoblanganda yaxlitlab olinadi.

No	Baholash mezonlari	To'plangan ball
A'lo	fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtira olish; fanga oid asosiy ko'rsatkichlarni bilish va baholasberilgan savolarga batafsil javob berish va mazmunini to'la yoritish; fikrni ilmiy-nazariy adabiyotlar yordamida asoslash; barcha amaliy ko'nikma va malakalarni o'zlashtirish; nazariy bilimlarni turli vaziyatda qo'llay olish; tizimli yondoshish, uzviylikka amal qilish.	90-100
yaxshi	fanga oid asosiy ko'rsatgichlarni bilish va baholash; tizimli yondoshish, uzviylikka amal qilish; asosiy amaliy ko'nikma va malakalarni o'zlashtirish; nazariy bilimlarni turli vaziyatda u yoki bu qo'llay olish darajada.	70-89
qoniqarli	fanga oid asosiy ko'rsatgichlarni bilish va baholash; fanda tizimli yondosha olmaslik; ayrim amaliy ko'nikma va malakalarni o'zlashtirish; nazariy bilimlarni turli vaziyatda u yoki bu qo'llay olish darajada.	60-69

qoniqsiz	o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil fikr yurita olmaslik; fanda tizimli yondosha olmaslik; asosiy amaliy ko'nikma va malakalarni o'zlashtira olmaslik.	0-59
----------	---	------

Asosiy va qo'shimcha adabiyotlar:		
№	Asosiy adabiyotlar:	Kutubxo nada mavju d soni
1	Богатуров А.Д., Аверков В.В. История международных отношений. 1945-2008. -М., 2010.	1
2	История международных отношений. Основные этапы с древности до наших дней. / Под ред. Г.В.Каменской, О.А.Колобова, Э.Г.Соловьева. - М., Логос, 2007.	1
3	Xolliev A. Xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixi. - T., 2014.	1
4	Black Jeremy. A History of Diplomacy. Reaktion Books, 2010.	1

Qo'shimcha adabiyotlar		
№	Asosiy adabiyotlar:	Kutubxo nada mavju d soni
1	Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз. - Тошкент: -Ўзбекистон НМИУ, 2017.	6
2	Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик - ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиши керак. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил яқунлари ва 2017 йил истиқболларига бағишланган мажлисидаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг нутқи. // Халқ сўзи газетаси. 2017 йил 16 январь, № 11.	8
3	Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш - юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг 24 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маъруза. 2016 йил 7 декабрь / Ш.М.Мирзиёев. - Тошкент: -Ўзбекистон НМИУ, 2017.	8
4	Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига киришиш тантанали маросимига бағишланган Олий Мажлис палаталарининг қўшма мажлисидаги нутқ / Ш.М.Мирзиёев. - Тошкент: -Ўзбекистон НМИУ, 2016.	10
5	Амиров В.Б., Михеев В.В., Потапов М.А. Россия-Китай и США-Китай: отношения нового типа. -М., 2010	1
6	Бажанов Е.П., Бажанова Н.Е. Многополюсный мир. -М., 2010.	1
7	Белокреницкий В.Я. Восток в мирополитических процессах. Азия и Африка в истории международных отношений и современной мировой политике. -М.: Институт востоковедения РАН, 2010.	1
8	Богатуров А.Д. Великие державы на Тихом океане. История и теория международных отношений в Восточной Азии после второй мировой войны (1945-1995). -М., 1997.	1

9	Будакова В.П. Готы в эпоху великого переселения народов. -М., 1990.	1
10	Василенко И.А. Политическая глобалистика. -М., 2003.	1
11	Виноградов К.Б. (ред.) Монархи, министры, дипломаты XIX - начала XX в. (Сб. статей). -СПб., 2002.	1
12	Драгомиров М. Австро-прусская война. 1866 год. -М., 2011.	1
13	Дубинин Ю.А., Мартынов Б.Ю., Юрьева Т.В. История международных отношений (1975-1991). -М., 2006.	1
14	Загорский А.В. Хельсинский процесс: Переговоры в рамках Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе 1972-1991 гг. -М., 2005.	1
15	Зорина А.А., Музлова Н.Н. Международные отношения и дипломатия в Средние века и Новое время. -Ижевск, 2019.	1
16	История международных отношений (1975-1991). -М., 2006.	1
17	История международных отношений. В 4 ч. Ч. 4., кн. 1 / сост. : С. Ф. Свилас, А. В. Тихомиров, В. В. Фрольцов. - Минск: БГУ, 2015.	1
18	История новейшего времени стран Европы и Америки. 1945-2000. Под.ред. У.Ф.Язькова. -М., 2002.	1
19	Кабаченко А.П. История мировой политики. -М.: Издательство Московского Государственного университета, 2008.	1

Axborot manbaalari

[http:// www.ziyonet.uz](http://www.ziyonet.uz)

<http://bookfi.org/>

<http://diphis.ru/>

<http://historic.ru/>

<http://historyworld.net/>

<http://www.twirpx.com/>

O'quv dasturi Guliston davlat universiteti tamonidan ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

O'quv dasturi Guliston davlat universiteti tamonidan ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

I.Jo'rayev—"Tarix" kafedrası o'qituvchisi

R.Ne'matov—"Tarix" kafedrası o'qituvchisi

Taqrizchilar:

A.Biykuziyev-O'zMU "Jahon tarixi" kafedrası PhD, t.f.f.d

U.Mirzaliyev-SDPI "Ijtimoiy fanlar" kafedrası , PhD, t.f.f.d

O'quv dasturi Guliston davlat universitet Kengashi tamonidan (2022 yil 30 avgustdagi 1-sonli bayonnoma) ma'qullangan.

"Xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixi" fanining o'quv dasturi GulDU O'quv-metodik Kengashining 29.08. 2022 yil 1-sonli majlisida muhokama etildi va Universitet Kengashiga tavsiya qilindi.